

El conjunt d'escultura barroca de Sarral

Damià Amorós i Albareda

El conjunt d'escultura barroca de Sarral

Damià Amorós i Albareda

*amorosialbareda@gmail.com

Resum: Aproximació al conjunt d'escultura barroca de l'església parroquial de Sarral, format per tres peces del sarralenc Isidre Espinalt i Vellet i altres tres d'autoria i procedència desconeguda.

Paraules clau: Sarral, escultura, segle XVIII, Espinalt

Sarral és conegut dins la historiografia de l'art català gràcies a les importants pedreres d'alabastre que alberga. Entorn aquest material, s'ha gestat un fort teixit empresarial des del segle XVI fins als nostres dies. En aquest article presentem el conjunt d'escultura barroca conservada a Sarral, format per sis peces que, de forma gairebé miraculosa, han sobreviscut a la turbulent i sagnant història de la població durant els últims 300 anys¹.

El conjunt està format per sis obres, totes elles tallades sobre fusta, que es poden classificar en dos grans grups. Tres d'elles responen a una procedència clara i documentada, que ens permet datar-les i conèixer el seu autor: Isidre Espinalt i Vellet. Tot i que es pot plantejar alguna hipòtesi sobre l'autoria de les altres peces restants, no hi ha notícies clares sobre la seva procedència, i s'han de presentar com a anònimes. La troballa del conjunt fou realitzada durant unes obres -entre els anys 2001 i 2006- de reorganització de l'abadia -casa rectoral de Sarral-. Embolicades en tovalloles i draps, apareguren cinc de les peces que formen el conjunt. De la sisena peça en desconeixem la seva història i menys com ha pogut sobreviure a dues cremes modernes del temple de Sarral.

Obres d'Isidre Espinalt i Vellet

La relació entre Sarral i la família Espinalt enterra les seves arrels fins la figura d'Isidre Espinalt Serra-rica² (Sant Joan d'Oló, 1658-Sarral, 1737). Malauradament, tot i que la vila va viure amb força l'esclat i evolució artística de la família Espinalt, només conserva una ínfima part de les diverses obres que encarregà als escultors.

Isidre Espinalt i Vellet³ (Sarral, 1735-1800) va realitzar diferents encàrrecs de la seva població natal. De totes aquestes obres només s'ha conservat part del conjunt escultòric del retaule major de l'ermita dels Sants Metges Cosme

i Damià, realitzat el 1770. El lot, presentat per Joan Fuguet⁴, es compon de tres figures: un Sant Francesc Xavier, 89 x 57 x 35cm. (figura 1), un Sant Pelegrí⁵ - 88'5 x 52 x 26 cm. (figura 2) i un petit Crist, 32 x 25'5 x 9cm., (figura 3).

Sant Pelegrí, obra d'Isidre Espinalt i Vellet (1770).

Sant Francesc Xavier, obra d'Isidre Espinalt i Vellet (1770).

Crist obra d'Isidre Espinalt i Vellet (1770).

Retaule de l'ermita dels Sants Metges de Sarrià, obra d'Isidre Espinalt i Vellet de 1770, destruït el 1936.

Les peces conservades del retaula major (figura 4) de l'ermita de Sarrià restaven situades a banda i banda de la fornícula central, on s'hi trobaven Sant Cosme i Sant Damià. El retaula ressaltava per la munió de relleus, que mostraven alguns miracles que realitzaren els Sants Metges, però també pels diversos martiris als quals foren sotmesos. La composició es tancava amb una cartel·la de fusta amb la data del conjunt: 1770.

Per molts autors, aquesta obra representa el cim artístic d'Espinalt i Vellet. Al mateix temps ha estat qualificada com una obra antiquada dins dels canons artístics d'aquell temps. Resulta sorprenent, com a confirmació d'aquesta valoració, la semblança entre el Sant Francesc Xavier esculpit per Espinalt i Serra-rica, presentat per Gabriel Serra⁶, i el Sant Francesc Xavier d'Espinalt i Vellet. Tot i que separades per més de quaranta anys (1729 la primera, 1770 la segona), mostren pràcticament el mateix model.

Entre les tres peces, destaca el petit Crist, d'una gran bellesa i expressivitat, a causa del seu reduït tamany. La tècnica emprada per la policromia no només és diferent a causa de les petites dimensions i qualitat de l'obra, sinó que també està més treballada.

Obres d'autoria desconeguda

El segon gran grup del conjunt d'escultura barroca conservat a Sarral encara resta inèdit, i sense atribucions sobre la seva autoria. Està format per un petit Crist (figura 5), una santa (identificada per Mn. Antoni Morell com Santa Francesca Romana)⁷, (figura 6) i una Mare de Déu amb el nen, que actualment es venera sota l'advocació del Roser (figura 7).

Crist anònim procedent, segurament, de l'església parroquial de Santa Maria de Sarral.

Santa Francesca romana (?), obra anònima del segle XVII.

La peça que podem considerar menys notable és el Crist, 35 x 17 x 5'7 cm, de forma similar a la peça d'Espinalt i Vellet procedent de l'ermita dels Sants Metges de Sarral, no va acompanyat de la creu. Aquesta peça resta mutilada del braç esquerre. Tot i ser d'una correcta factura, mostra un rostre molt anticuat per una obra que segurament datí del segle XVIII. A l'esquena de la figura, apareixen restes d'una possible crema que va sofrir en algun moment de la seva existència. No creiem que estigui relacionada amb l'ermita. Es pot suposar, doncs, que la procedència d'aquesta peça sigui l'església parroquial de Sarral. Malauradament la manca de documentació referent a aquesta obra no ens permet assegurar cap informació al respecte i situem la seva procedència a l'ermita dels Sants Metges.

La segona peça, identificada com Santa Francesca Romana⁸, de 68 x 26 x 23cm, presenta a una figura femenina, exempta, amb un llibre i una cinta vermella amb una creu daurada al coll com a únics atributs. El drapejat i el lleu moviment que ens mostra aquesta figura la fa situar, cronològicament, en un moment anterior a les peces del primer grup. Ens agradaria proposar una vinculació amb la família Espinalt, però la falta de models i d'un estudi acurat i individualitzat a cada peça del conjunt no ens permet atribuir-la

Mare de Déu del Roser
de la parròquia de Sarral
del segle XVIII.

clarament. Tot i això, creiem que no anem desencaminats en situar aquesta peça a l'òrbita dels Espinalt de Sarral. Tampoc coneixem el seu origen. Tot i que s'ha volgut relacionar amb l'ermita dels Sants Metges, suposem que és més probable que també procedeixi d'algun espai de l'església parroquial de Santa Maria de Sarral o algun altre lloc de culte de la població.

L'última obra d'aquest conjunt anònim és la imatge d'una Mare de Déu amb el nen, actualment sota d'advocació del Roser, de 78 x 39 x 30 cm. La figura, d'una qualitat superior a la resta, està situada sobre un petit peu en forma de núvol. El drapejat i el moviment del vestit, juntament amb una policromia ben conservada, la presenten com l'obra cimera del conjunt. Destaca la torsió de la figura del nen, que sembla voler marxar dels braços de la mare. La figura apareix culminada amb una corona. Ja hem destacat el viu cromatisme de l'obra i el moviment que suggereixen els drapejats i voladissos de la roba. La qualitat d'aquesta obra ens fa pensar que el seu autor no és Espinalt i Vellet, ni tampoc cap membre de la seva nissaga.

En aquest article, no pretenem proposar autories per a totes les peces, però sí que creiem interessant plantejar possibles relacions que en un futur puguin ser confirmades. Respecte la darrera obra, segurament la més ben resolta, proposem una relació amb el taller de la família Costa, concretament de Pau Costa⁹.

Retaule del Roser de l'església de Sant Esteve d'Olot,
obra de Pau Costa (1713).

Els trets facials, els drapejats i els moviments de la roba, la posició de l'infant o el petit monticle nuvolat on es troba situada la composició, ens fa relacionar la petita peça de Sarral amb la imatge central (figura 8) del destacat retaule de la Mare de Déu del Roser de l'església parroquial de Sant Esteve d'Olot, elaborat per l'artista vigatà entre 1704 i 1707¹⁰.

Les tres peces d'Isidre Espinalt i Vellet, així com les altres dues, Santa Francesca Romana i el crist mutilat, van ser restaurades als tallers de l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya, gràcies a un conveni entre la parròquia i l'Ajuntament de Sarral, amb el centre barceloní.

Notes

- 1.- Joan Fuguet Sans, «Barroquisme i tradició al temple parroquial de Sarral». *Miscel·lània Sarraïenca*, Sarral. 1981. p. 117- 152.
- 2.- Roser Puig Tàrrach, Els Espinalt: una nissaga d'escultors d'origen olonenc establerts a la Conca de Barberà (segles XVII-XIX), *Modilianum*, (Moià), 29, (2003), p. 23-38.
- 3.- Tomàs Capdevila, Sarreal, notes històriques de la vila, Sarral, 1934 reeditat el 1985, p. 97
- 4.- *Història de l'art, Història de la Conca de Barberà*, Montblanc. 2008. p. 355-365.
- 5.- Mn. Antoni Morell identificà la figura de sant Pelegrí amb sant Pau de la Creu, *Història de Sarreal*, Sarral, 1975, p. 184.
- 6.- Gabriel Serra Cendrós, «Una obra desconeguda d'Isidre Espinalt: la imatge de sant Francesc Xavier de l'església de Santa Maria de Montblanc (1729)», *Aplec de Treballs*, (Montblanc), 23, (2005), p. 175-178.
- 7.- *Morell op. cit.* p. 184.
- 8.- *Morell op. cit.* p. 184.
- 9.- Pau Costa (Vic, 1663-Cadaqués, 1726).
- 10.- Carles Dorico i Alujas «L'activitat del taller vigatà de l'escultor Pau Costa entre els anys 1692 i 1704", *Ausa*, (Vic), 24, (2009), p. 343-384.

-Rebuda: Abril 2016.

-Valoració: Carles Dorico i Alujas

-Acceptació: Juliol 2016